

NYITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Megjelen vasárnaponként.

Előfizetési árak: Egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr, negyed évre 1 frt 25 kr. — Községeknek, körjegyzőknek és tanítóknak 4 frt. **Egyes szám ára 10 kr.**

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. Tóth János.

Társzerkesztő: Dr. Dudek János.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Papnevelde-utca 9. szám.

Hirdetési árak: Egy háromhasábos petitsor ára helyegen kívül 8 kr. Többszöri közlésnél árkedvezmény.

Hivatalos hirdetések 100 szög 1 frt 30 kr, minden további megkezdett 100 szó után 1 frttal több.

Nyitraváros bajai.

(+) Nyitra városházán nemsokára tartják meg az általános tisztújítást.

Nyilt titok, hogy a megye Kostyál polgármestert már elejtette, s nyugdíjaztatni kívánja, sőt helyére már más férfit szemelt ki utódjának.

Minden város kulturális és közgazdasági haladásának egyik legfontosabb tényezője az, hogy kik s hogyan intézik ügyeit, s hogy milyen elbánásban részesül a város felülről.

Nyitra városa nem dicsekedhetik azon szerencsével, hogy érdekében akár a kormány, akár a megye valaha valamit tett volna, — de nem mondhatja azt sem, hogy a nyitrai polgárság a városházi rendért valami nagyon rajongana. Sőt nem is a túrésre kárhoztatott s azt megszokott ellenzékiek azok, kiket az elégedetlenség heves kifakadásokra indít, hanem a legmakacsabb s leghivebb kormánypárti keblekből tör ki többnyire a buzgóság, a mi kétségtelenül csak azt bizonyítja, hogy Nyitra városházán sok a baj, mely sürgős orvoslást igényel.

Ezen bajokkal s azoknak orvoslási módjával akarunk most foglalkozni, mert sokkal kevésbé vagyunk elfogultak, sem hogy mindenért csak a városi tisztviselő-

ket hibáztatnók, sőt nyíltan kimondjuk, hogy a bajok valódi forrását nem a városi tiszti karban, hanem azon alárendeltségi viszonyban véljük feltalálni, melyben a város a megyével szemben sanyalódik, s azon áldatlan eljárásban, hogy a megye a pártpolitikát s a párturalmat a városi képviselőtestületbe és tiszti karba is bevitte s avval elérte, hogy a városban csak annak szabad megtörténnie, a mit a kormány vagy a megye akar, vagy megenged.

A kormány három egész évtizeden át, a mióta az alkotmány helyreállott, nem tett Nyitra városáért semmit, s gondoskodása abban merült ki, hogy a nyitrai róm. kath. főgimnáziumból évenként néhány ezer forint tandíjat visz el, de Nyitraváros kulturális érdekeinek előmozdítására egy árva krajcárt sem áldozott eddig.

Pedig ha valahol, úgy Nyitrán, a hol oly nagy számu az intelligencia, mely gyermekeit mind magasabb kiképzetésben részesíteni óhajtja, s a hol a magyar-szláv nyelvhatár oly élesen domborodik ki; elsősorban az államnak volna kötelessége gondoskodni a kulturális haladásról, s a magyar kultúra megszilárdításáról.

E részben azonban nem tett az állam mindaddig semmit, — s a megye is tétlen maradt a kulturális téren, mintha csak a

színház felépítésével teljesen kimerült volna.

Ha a katolikus egyház, különösen a püspöki bőkezűség nem gondoskodnék a kultur-intézetek fentartásáról, s a magánvállalkozás s a társadalom nem segítené elő azokat, Nyitra városának a — különben is felekezeti — elemi iskolákon kívül más tanintézete nem is volna.

A város sokkal szegényebb, semhogy többet áldozzon a tanügyre, mint most. De a megye vezetőinek hibája az, hogy fel nem hívták a kormány figyelmét arra, hogy állami szempontból mily nagy kulturmissziója van Nyitra városának, s nem törekedtek arra, hogy Nyitrán valamely felsőbb fokú állami szakiskola pl. gazdasági vagy kereskedelmi akadémia állítsák fel, mely itt számos hallgatóra bizony számíthatna.

Mivel pedig sem a kormány sem a megye nem tesz e téren Nyitraért, s ezzel együtt a felvidék magyarságáért semmit: nem hibáztathatjuk a városi képviselő-testületet s a tiszti kart sem azért, hogy e téren az elemi iskolák s a menház támogatásával beéri, mert hiszen a felsőbb hatalmak támogatása nélkül tétlenségre van kárhoztatva.

Milyen szép s áldásos volna például, ha Nyitramegye némi kulturadó kivetése

A „NYITRAMEGYEI SZEMLE” TÁRCÁJA.

Szibériából.

Moszkvában a Pereszilnij Zámok átmeneti börtönt képez Szibériába. Ez a száműzöttek útjának kiinduló pontja. Akik ebből a börtönből kilépnek, azok felülnek a „halottak vonatjára” és elmennek oda, ahonnan nincs többé visszatérés, mert minden Szibériába deportált egész életére száműzve van.

Az ör beboesát bennünket. Egy vaskos, erősen megvasalt súlyos ragasztóba illesztett ajtón beboesátanak, s belépünk egy tágas folyosóra. Az első zaj, amit hallunk: lánc-csörgés. Hetven elítelt éppen most érkezett Sz. Pétervárról. Vad csöndben várokoznak itt, mint a bestiák a ketrechen. Öltözetük egyforma, szürke, fejkön az orosz kényszer-munkások kis fekete kalapja. Azok, akik bányamunkára vannak kárhoztatva, sárga posztóból kettős négyzetet viselnek hátukon, az egyszerű száműzöttek pedig, mint telepítvényesek, csak egy négyzetet. Az előkelőbbek nem viselnek ilyen megkülönböztetést.

A börtön igazgatója, egy hatalmas, erőteljes

uriember, élénke siet. Katonai egyenruhát visel, nagy pelerinnel s hód gallérral a vállain.

Nyakáról ezüst sip fityeg alá, míg oldalán sárga bőrtokban revolvere nyugszik.

Bevezet először az irattárba, hol értésünkre adja, hogy az utolsó három hónap alatt mintegy 9000 ember ment innen Szibériába. Abból a 35—40000 emberből, kik évenként száműzetésre ítéltetnek, mintegy 20000-en a községek által küldetnek oda. Így szabadul meg a község iszákos, lusta, semmire kellő tagjaitól, szóval mindazoktól, kik terhére vannak s kiket nem akarnak tűrni otthon. Sokszor visszaelés fordul elő; de fájdalom, a község mindenható. Egy olyan szegény ördög muzsiknak csak ritkán sikerül megmásítani a rendeletet, mely neki új hazát rendel.

Bevezetnek először a ruhatárba. Egész a boltozatig az egyik teremben csupa csizma, sapka, nadrág, ingek egész garmadákból hevernek itt. Minden deportált azonkívül báránybőrből varrt erős ködmönt is kap — hozományul.

Azután az első emeleti börtönbe vezetnek. Valami leverő szomorút vártunk. De sem a kulcsok nem csörögtek a porkoláb kezében, sem az ajtó nem csikorgott megrozsdásodott sarkiban. A borzalmas cellák, minőket vártunk, jól szellőztetett világos nagy termek voltak, kitünően

fűthetők, tágas szobák, terjedelmes hálótermek, magas, rácsos ablakokkal. A foglyok, kikre egy ór felügyelt, mihelyt meglátták az igazgatót, felkeltek, levették kalapjaikat, s nyugodt, békés tekintettel néztek reánk.

Volt köztök mindenféle korból. Láttam egy 15 éves fiút atyja társaságában, kitől nem volt képes megválni.

Egy másik terem. A letartóztatottak itt meg vannak vasalva. Fejük az egyik oldalon egészen le van borotváltva, s hátukon két sárga négyzetet viselnek, ami a rabmunkások jele. Ezek közt is volt egy 15 éves fiú; egy fiáncnak megölte a határon két gyermekét. Azt mondja, hogy a csempész zsidók öt rubelt ígértek neki azért.

Egy harmadik szobába is lépünk. Az arcon egészen elütök az előbbiektől. Az arcszin bronz, a koponya kicsiny, a szemek sötéten és szélesre metszve, feketék egészen keleti tűzzel, ezek krimi tatárok s kaukázusi lakók Ázsiából.

Az utolsó terem zsidók és cigányoknak vannak fentartva. Ez utóbbiak nagy része lopás miatt bűnhődik; még pedig jobbára lókötés miatt. A déli tartományokban a ló elengedhetlenül szükséges a parasztnak, hogy földjeit művelje. Lovát ellopni, ez annyit tesz, mint megfosztani minden vagyonától.

s az állami hozzájárulás kieszközlése mellett gazdasági akademiát létesítene, s tartana fen Nyitrán. Az egész felvidéken nincs ilyen szakiskola a távoleső kassait kivéve. De erre a megye eddig hajlandóságot nem érzett.

Épöly sivár a közgazdasági tér.

Nyitra a barsi forgalmat a szerencsés megyei vasuti politika következtében egészen elvesztette, s most avval kecsegtetik, hogy majd segít a bajon az ujonnan épülő vasut. Nem vagyunk optimisták, de nem teszünk ellenetést ezen jövődőlés ellen.

Amde ennél sokkal fontosabbnak tartjuk Nyitra vagyonosodására nézve, hogy a városnak gazdasága s ipara fejlesztessék, s az által kereskedelme is tágabb működési teret nyerjen. A filoxéra a város s környékének szőlőművelését tönkre tette. Nyitrára nagyfontosságú volna, hogy a tönkrement szőlőművelése felkaroltassék, s Nyitra ezen nagy vidék szőlő és borkereskedésének gócpontjává váljék.

S tett-e az állam, vagy a megye e részben valamit? Avagy gondoskodott-e arról, hogy ezen elszegényedett vidék új keresetforráshoz jusson?

Nem tettek semmit. A város anyagi viszonyai pedig nem engedik, hogy e téren egymaga nagyobb akcióba bocsátkozzék, sőt pénzerejét az állami adókon kívül a megyei pótdadók is megapasztják, mely címen csakis az utadóban tízezer forintnál többel adózik a megyének a nélkül, hogy abból bármilyen hasznot huzna. Ha a város ezen tízezer forintot, s a más pótdadók címén fizetett ötezer forintot évenként a saját céljaira fordíthatná, akkor nem csak a kulturális, hanem a közgazdasági téren is csakhamar tetemes javulás volna észlelhető.

No de sem az államtól, sem a megyétől nem várhatunk semmit a jövőben sem. Jogunk volna tehát legalább azt kívánni, hogy mint felettes s fegyelmi

hatóságok rendre és helyes eljárásra szorítsák az ő engedelmökkel megválasztott tiszti kart.

Jól tudjuk, hogy a mai u. n. szabadelvű elfogultság sokkal nagyobb, sem hogy önálló gondolkozásu s a politikától magát távol tartó embert közigazgatási hivatalban megtúrne, hiszen erre a mostani polgármesterrel szemben tanusított bánásmód egymaga is eléggé csattanós bizonyítékot nyújt, de azt már mégis jogosan megkövetelhetjük a fő- és alispán uraktól, hogy ne csak azt nézzék, hogy az általuk valamely városi tisztviselői állásra kijelölt, s feltétlenül megválasztandó uri ember jó kormányparti kortes-e, hanem hogy elsősorban azt vegyék szemügyre, valjon eléggé higgadt és megbízható-e a részben, hogy a város ügyeit hiven fogja intézni, s minden polgárral pártállására való tekintet nélkül egyenlően és igazságosan fog eljárni.

Ne feledjék el, hogy a mi hiba a városi tisztviselők eljárásában előfordult, annak sok tekintetben nyitja az volt, hogy az illető tisztviselők tudják, hogy a jó kortest a megye el nem ejti.

Most új szervezeti szabályokat csinál a város, s tiszti kar választására készül. Új éra küszöbén állunk tehát.

Mi ellenzékiek szívesen borítunk fátyolt a meddő multra, s bizalommal fordulunk a fő- és alispán úrhoz, ha azt fogjuk tapasztalni, hogy az új tisztikar megválasztásánál nem fognak kormányparti politikát üzni, s nem arra fognak törekedni, hogy az új polgármester az ellenzéket erőszakosan megrendszabályozza, hanem hogy törekvésök oda fog terjedni, hogy Nyitravárosa ha már minden áron új polgármestert akarnak, derék és megbízható vezetőt nyerjen, a ki abban találja hivatását, hogy Nyitraváros érdekeit előmozdítsa, s tisztviselő-társaival együtt csakis a közérdeket tartsa szem előtt, nem pedig hogy abban merüljön

ki ambíciója, miképen nyerheti meg a megyei klikk kegyeit.

Most van a megyének alkalma megmutatni, hogy egyszer már a város érdekeivel is akar törődni, s hogy jövőben Nyitraváros kulturális és közgazdasági haladásáért valamit tenni is hajlandó.

Tudjuk, hogy a főispán úr épügy, mint az alispán nem ellenségei Nyitravárosának s azért bizalommal fordulunk feléjük, s azon reményben ringatjuk magunkat, hogy ezen új éráról kezdve nagyobb szeretettel fognak viseltetni Nyitravárosa iránt, s nagyobb gondot fordítanak érdekeire.

Vajha reményünkben ne csalódnánk, s mi ellenzékiek is dicsekedve mondhatnók már egyszer: a megye nem csak korteskedik, hanem a honpolgárok kulturális és közgazdasági érdekeivel is törődik.

Mi a statárium? A prágai zendülés után életbe léptették a statáriumot, melynek az „O. H.” következő ismertetését adja: Midőn a statáriumot kihirdetik, a bűnvádi eljárás 432. §-a értelmében felhívják a lakosságot, hogy tartózkodjék minden esődültől, minden izgatási célból való csoportosulástól és engedelmeskedjék a többség parancsainak. Ellenkező esetben az, aki a statárium közhírré tétele után ilyen büntetett elkövet, halállal bünhődik. A rögtönítelő bíróság a jelen esetben a prágai törvényszék, amely négyes tanácsban ül; az egyik bíró az elnök. A lelkész, a törvényszéki orcos és a hóhér a szerszámokkal állandóan készenlétben vannak. Csak súlyos betegeket nem állítanak a bíróság elé. Az egész eljárás nyilvános és szóbeli s három napnál tovább nem tarthat. Ha a vádlottat egyhangulag vétkesnek mondják, úgy halálbüntetést mérnek rá. Csak akkor, ha a halálbüntetést már egy vagy több embereu végrehajtották s így az elretentő példa már meg van adva, mondhat ki a bíróság fontos enyhítő körülmények fenforgása esetén öttől husz évig terjedhető súlyos börtönt. Jogorvoslat ilyen ítélet ellen nincsen, és a kegyelmi kérvénynek sincs halasztó hatálya. A halálos ítéletet két órával a kihirdetés után végre kell hajtani. A delinkvens kérésére még egy harmadik órát is engedélyezhetnek.

Oroszországban a vallási türelmet egész a börtönig kiterjesztik, sőt itt tán még inkább, mint az életben. A fogolynak legalább a vallása legyen szabad. A katolikusnak, lutheránusnak meg van az ő kápolnája, a zsidónak kis zsinagógája, s az egyik termet a mollah moschévá alakíthatja. Sem a zsidókat, sem a tatárokat nem kényszerítik arra, hogy orosz konyha szerint étkezzenek. Egy kisebb összeg egyenesen arra van kiutalványozva, hogy vallási szabályaik szerint étkezhessenek.

Majd a nők osztályába lépünk. Az embernek elszorul a szíve, midőn látjuk ezeket a kis gyermekeket az anyák emlőin. Mintegy háromszáz ilyen ártatlan szerencsétlen van itt, kik apjuk bűnhődésében osztozkodnak. Kevesen fogják átélni az utazást; s friss sirokkal lesz jelezve az irány Szibériába. Ezen asszonyok legnagyobb része nincsen számüzetésre itelve; önkénytelen kísérlik férjeiket a számüzetésbe. Köztök nagyon sok olyan nő van, kiknek férjét politikai vétség miatt tartóztatták le.

Most levezetnek egy rácoszattal elzárt lépcsőn a konyhába, melynek tőszomszédságában vannak a fürdőtermek is. A konyhában minden fogolynak fele felig le van borotvalva. Étkezésök hétköznap egy nyolcad font husból — vasár- és ünnepnap egy negyed font — aztán káposztás

leves és kásából áll. A muzsik otthon sokkal rosszabb táplálékot eszik, mint fogságban.

Mesterséget is tanulhat, aki akar. Mutattak nekünk asztalos, szabó és cipész műhelyeket; de a kereslet csekély volt. Nem is lesz az addig másképp, míg a munka minden fogolyra nem lesz kötelező. Az orosz magától nem győzi le a téleniséget.

Iskola is van ezen átmeneti börtönben, melyet Lieven hercegnő alapított egynehány évvel ezelőtt, aki maga neha hatszáz leláncolt fogolynak adott oktatást. Agnoff kisasszony, ki most ez iskolát vezeti, minden tudását arra fordítja, hogy emelje a deportáltak gyermekeinek erkölcsi és értelmi színvonalát, kik a telet ebben a börtönben töltik.

Átmegyünk egy udvaron, s egy vaslepesőn egy magános toronyba, melyet örök vesznek körül.

Megnyílik egy cellának ajtaja, s egy 18—20 éves szép fiatal zsidó lány, fekete szemekkel, sötét hajjal, ordít mint egy orosz lány s felemelkedve az igazgató előtt, vadul forgatja szemeit, s rászól:

— Mondja meg nekem, Goszpodin, mért vagyok én itt?

Egy ór szeliden visszatolja zárkájába, s az ajtó becsukódik.

— Politikai fogoly, mormogja az igazgató.

— Mit csinált? Hova való? Micsoda összeküvésben vett részt? Mindannyi kérdés, mely ajkaimra torlódik. De az igazgató olyan néma, hogy egy csöppet sem bátorít fel, hogy e kérdéseket megköcköztassam.

Egy másik cellában egy foglyot tartottak elkülönítve, aki elárulta cinkostársait, midőn szökni akartak.

Ezt külön kell Szibériába küldenünk, mondá az igazgató, mert ha a többivel menne, meggyilkolnák, mielőtt odaérne. A deportáltaknak titkos igazságszolgáltatásuk van; egyetlen egy áruló sem kerül el.

Tavaszkor megnyílik a nagy kőkalitka ajtaja és április végétől minden hó első hétfőjén 400—500 főnyi csoportokban továbbítják a foglyokat Moszkvából Szibériába. Nizsni-Novgorodig vasuton mennek, itt hajóra szállítják a Volgán, s mikor Orenburgba érnek, az ázsiai Oroszország határára, a Szibir négy tája felé szórják őket.

Innen kezdve az utat gyalog teszik meg és eltart sokszor egy évig. A fáradtság és nélkülözés megöli a gyengébbeket. Egy fiatal lány, kit nemrégiben Iredne-Kalymkba küldöttek 11,163 kilométerre Szent Pétervártól, Kamszatka tájékára, közel a Jeges Tengerhez a 67. szélességi fok alá a következőket írja:

A nyitra-galgóci vasut megnyitása. A nyitra-lundenburgi vasut Nyitrától Galgóciig terjedő szárnya csaknem teljesen készen van. „még csak néhány kalapács ütés” és a vonal átadatik a közforgalomnak. A múltan rendőri bejárás — mint Budapestről értesülünk — f. hó 13 és 14-én fog megtartatni, azután pedig közvetlenül átadják a közforgalomnak. Elleneztek ugyan annak idején a hozzájárulásnak kivánt összegét — minden vevő t. i. olyan olcsón iparkodik jutni az áruhoz, amennyire lehet — most azonban, midőn befejezve a munka, üdvözljük az új vasutat, mint megyénknek legújabb vívmányát, mely a forgalmat és kereskedést hivatva lesz újra Nyitra felé összpontosítani. A nyitra-galgóci vonal menetrendje egyébként a következő:

Nyitráról indul.		Galgóciára ér.	
5712. sz. v. 5 ó. 34 p. reg.		7 óra 15 p. reggel	
5715. sz. v. 1 ó. 40 p. délut.		2 óra 50 p. délután	
Galgóciáról ind.		Nyitrára ér.	
5711. sz. v. 7 ó. 50 p. reg.		9 óra 14 p. reggel	
5713. sz. v. 3 ó. 40 p. délut.		5 óra 10 p. délután.	

A vonatok menet tartama, beleértve a közbeeső állomásokat (via Sarluska-Üzbégh) az első 1 óra 41 perc, a másodiké 1 óra 10 perc; a Galgóciáról induló első vonata 1 óra 24 perc, a másodiké 1 óra 30 perc. — Lehetséges, hogy e menetrend némi kis módosítást fog szenvedni, de az csak csekély néhány percre fog terjedni. — Nem tartjuk azonban szerencsésnek a vonatok csatlakozását. Igaz ugyan, hogy a reggeli Nyitráról 5 óra 34 perckor induló vonatnak G.-Lipótvártól van csatlakozása a 8 óra 20 perckor onnan induló személyvonathoz, mely Zsolnára 1 óra 5 perckor érkezik délben, de ezzel még nem sokat nyert a közönség, mert eddig Nyitráról Tót-Megyeren át gyorsvonattal 2 órakor Zsolnán voltunk. Tehát csak egy órával később, de harmadfelőrával később indultunk is, vagyis Nyitráról 8 órakor. Holott most reggel fél hatkor már a kupéban kell ülnie a nyitrai utasnak. Azaz nyert ugyan egy órát délben, de veszített harmadfelet reggel, s hozzá olyan korán reggel, hogy e miatt bizony inkább arra fogja magát határozni az utas, hogy szivesebben Tót-Megyeren, mint Üzbéghnek veszi útját. — A délben 1 óra 40 perckor Nyitráról induló vonatnak Galgócon Zsolna felé 3 óra 38 perckor van csatlakozása, mely azonban csak este 8 óra 40 perckor érkezik Zsolnára, tehát teljes 7 órát vesz igénybe az ut. Holott Nyitráról Tót-Megyeren menve Zsolnára gyorsvonaton 6 óra alatt ér oda az utas. A mi pedig a Galgóciáról Nyitrára érkező vonatokat illeti, azoknak pláne nincsen csatlakozásuk sem

Irkutsktól Kalymkig utunk szörnyű fáradtságos volt. 2600 kilométert részint kocsi, részint lovon, részint rénszarvas vagy kutyák által vont szánon s részben pedig gyalog tettünk meg. Átszeltünk négy hegységet, melynek gerince néha 30—40 kilométer széles volt. Egész jéghegyeket gyalogoltunk át.

Mikor hóvihar keletkezik, vagy ha megolvad a jég, vízben kell utazni, mert éppen ezek a folyók mutatják az utat. De ha a vízár jelentékeny s fagy következik utána, az utazás annál rettegetesebb, mert sem megmelegedni, de még a ruhát sem lehet megszáritani; lévén az állomások 90, 150, sőt néha 300 kilométernyire egymástól. Igaz, vannak az állomások között is 50—50 kilométernyi távolságban nyomorult viskók, de sem lakóik, sem vizök, sem kemencéjük, sem fájuk nincsen. Az utolsó 500 kilométernyi távolságban néha 20—40 kilométer széles mocsarakat kellett átszelnünk. Itt kezdődik a kutyák hazája. Más fa nem tenyészik, csupán törpe cserjés, mely a tavak partjait szegélyezi.

Kalymk városa nagyon szomorú képet nyújt minden tekintetben. Azt gondolhatná az ember felőle, hogy hóba süppedt szemétdombot lát maga előtt. Valamikor egészséges hely volt, de néhány év előtt typhus betegség dül környékén. Kenye-

a Zsolnáról, sem pedig a Pozsonyból érkező vonatokhoz. Tehát bizvást feltesszük, hogy e menetrend csak ideiglenes és csak adliga szól, míg a galgóci híd el nem készül; mert ellenkező esetben nemesak a közönség kényelmére nem volnának tekintettel, hanem a vállalat maga is kárát vallaná. Jól tudjuk ugyan, hogy a személyforgalom nem képezi a vasutak fő jövedelmi forrását, de azért azt teljesen figyelmen kívül hagyni nem lehet. Sőt feltesszük, hogy Auspitz Gyula, a vállalkozó megtett mindent, hogy a vállalat jövedelmezősége is biztosítva legyen, s gyanítjuk, hogy a rossz vonatmenesztés csak a kereskedelmi miniszter iniciatívája folytán történt így, nehogy a nyitra-galgóci vonal konkurrenciát csináljon az állammal, és az utasokat a nyitra-tót-megyergalgóci kerülettől elterelje. Ezt annál inkább van okunk hinni, mert biztos tudomásunk van róla, hogy a kereskedelmi miniszter a teherszállítási díjzabást az új vonalon nem engedte meg leszállítani, vagyis a Nyitráról Galgóciára Üzbéghen át éppen annyiba kerül az áru szállítása, mintha Nyitráról Tót-Megyeren át szállítanák oda, ami az utnak több, mint kétszerese. Reméljük, hogy az irányadó körök annak idején oda fognak hatni, hogy a nem teljesen megfelelő személyvonatok csatlakozása megváltoztassék.

A „Szabad Sajtó” kifakadásai.

Budapestben megjelenik egy „Szabad Sajtó” nevű lap, a református theol. tanárok szerkesztésében, melyről már volt alkalmunk egyszerű-kétszer megemlíteni. Jobbnak hívával vezércikkeiben következetesen dorongolja a katolicizmust. Feltesszük protestáns polgártársainkról, hogy ezt a gyűlöletes felekezeti irányt nem teszik magukévá, s a türelmetlenség ezen kvalifikált kifakadásai bizonyára csak azoknak kizárólagos tulajdonát képezik, kik nem lévén egyéb dolguk, valóságuk főfoglalkozásának tartják a mások vallásának gyalázását. De hát lássuk a cikket. A nevezett lap dec. 3-án megjelent számában „Az állam érdeke” cím alatt a többi közt így ír:

Akatholizmus kész eltapadni házá, — kirtani a szivekből a nemzeti érzelmeket, amint ezt éppen most látjuk, a magyar görögkatholikusok magyar liturgiája használatának betiltásában és helyébe az oroszok beállításában.

Hát hol az állam fogalma, tekintelve, mely megtudja védelmezni az állam érdeket. Hát még ma sem látja be az állam, hogy drága idejének nagy részét folyton a vatikanról szóló diplomati-zálásban kell elfecsérelni.

ret is csak egyszer lehet évenként venni, 40 krajcárjával egy fontját. Egy kiszolgált kincstári hivatalnok árulja a kenyeret, valamint a gabonaműveket. S ha az ember elszalasztotta ezt az alkalmat, akkor ugyan várhat, míg ismét kopik benne a foga.

Olesónak csak a rénszarvas husát lehet mondani, feltéve, hogy télen veszi az ember, mikor a csukások egész rénfalkákat hajtanak fel.

A kalymki száműzöttek, mint a Szibériába deportáltak legnagyobb része, szabadok. Azt tehetnek, amit akarnak, s csak a saját megélhetésük miatt kell dolgozniuk. Sokan telepítvényesek, vadászok lesznek, mások arany kereséssel foglalkoznak, vagy pedig mesterséget űznek; csak a veszedelmes gonosztevők tartatnak elzárt helyen és kényszermunkára szorítottatnak.

Leghíresebb s a legkevésbé ismert ezen Szibériai fegyházak között a Kara, a Silka folyó mentén Sztretinszktől lefelé. Egy francia diplomatának néhány év előtt sikerült oda behatolni. Nem csekély fáradságba került ez, mert a fegytelep területére jutni tiltva van az oroszoknak, idegeneknek egyaránt. A francia diplomata következőleg ecseteli a fegyenc telepet:

Mintegy 20 lábnyi magas, felül csúcsos s

Tegnap Agliardi, ma meg a magyar liturgia eltöltése! . . . *Hallatlan vakmerőség a XIX. század második felében és hallatlan gyávaóság vagy rövidlátás annak eltérésében.*

Nem győzzük évek óta hirdetni, hogy az államok jólétének, — a népek békjének sine qua nonja a pápaság eltörlése. — s a jezsuiták teljes kiirtása. A vallást vissza kell terelni az ő eredeti forrásához és csupán olyan vallást tűrni meg, melynek sem vezetői, sem dogmái nem ellenkeznek a haza törvényeivel, másfelől pedig világosságot, szabadságot és szeretetet ültetnek a szívekbe.

Míg az államok be nem látják, hogy az emberiség közérdeke a pápaság megszüntetése, míg a Vatikanba követeket küldenek s attól elfogadnak, míg azt világi fejedelmi méltóságban részletetik, addig hiábavaló minden erőlködés, addig csupán hamuval takargathatják a parazsat, mely minden kis szellőre éget és rombol.

A pápaság eltörlésével egy új világ támad, új életerő nyilatkozik meg az állam részére azokban az ezer meg ezer plebánusokban, kik ma is eltökölva bár, de melyen érzik az ő szolgálókat a csalhatatlan pápa iránt, kik pápai rabszolgából szabad és független polgárokká, igaz hazafiukká leendnek.

Ha minden vallás feje magában az államban lakik, akkor nem jön elő az a feldühösítő anomália, hogy aki nemzete nyelvén akarja tisztelni az istent, annak liturgiája kidobattassék a templomból egy idegen földön élő zsarnok által.

A nemzettel mely igen összeforna a katolikus papság, a magyarral a magyar, a franciával a francia stb., ha csupán a maga hazája primásától függene! . . . akinek nem parancsolva Róma, asszimilálna magát a nemzettel és a haza érdekeivel.

Mi hát az állam érdeke? A pápaság eltörlése, — a katolikus egyházaknak nemzeti egyházakká való alakítása azáltal, hogy minden államban külön feje legyen az azon államban élő katolikusoknak.

De míg ez meg nem történik, addig az az érdeke az állammal, hogy minden töle telhető erővel támogassa, emelje, fejlessze annak a vallásnak és lelkészeinek érdeket, kik századok óta bebizonyították, hogy jobb hazafiak nincsenek náluk az államban s hogy szabadelvűségük irányt adott a népek szabadsága kivívására, kiket megvethetnek, szegénységben tarthatnak, de soha el nem árulhatják hazájukat egy künn lakó hatalomnak, mely nem aspirál sem nagy szláv birodalomra, sem nagy Nemetszra, hanem a mely mindig magyar volt s az is fog maradni örökké. . . *ez a református egyház és ennek lelkesi testülete.* (Ideértjük természetesen az evangélikus egyház magyar gyülekezeteit is, a magyar evangélikusokat, kik a reformátusokkal együtt igazi lelkesedéssel szolgálják a magyar államot. A Sz. Sajtó szerk.)

Mi is voltakepen a kiindulási pont? Támadja Rómát, mert nem engedte meg a magyar liturgiát. A katolikus egyház az egész világra

negyszögletűre ácsolt faoszlopokkal van körítve s nagy negyzetterületet képez. Négy sarkán, valamint az első udvar főbejárójánál puskával és revolverrel felügyezett számos ór tanyáz. Belépve az udvarra, néhány felig meztelen, s csak rongyos foszlányokba takart ronda alakokra bukkanunk. Tekintetök vad, arckifejezések bamba, soványságuk s testükön a piszkó szóval ki nem fejezhető. Kisérő kozákom megmagyarázza, hogy e fegyenceket nem küldik a rendes napi munkára, részint mert nagyon elgyengültek, részint pedig, mert még a legszükségesebb ruházatuk sincs meg. De ezek fizetést sem kapnak, miből a többiek részint élelmöket megjavítják, részint pedig a ruházatra és lábbelire szükséges anyagot beszerzik. Ezekről ellehet mondani, hogy még a csizmáikat is megették. Néhányan közölök nagy léptekkel járnak fel és alá rendetlen taglejtéseket csinálva. Az egyik tétovázó szemekkel felénk siet, földre veti magát, s összekulcsolt kezekkel rimankodva panasolja el szenvedéseit; két ór megragadja s cipeli tova. Mások halványan, láztól árccal, skorbuttól iszonyuan eltorzított ideel kuporognak a szemét dombon: fejüket lóbálják, rikácsoló nevetésben törnek ki, miközben megcsörtetik láncukat, míg mások — s ezek a legboldogabbak — az elbutulásnak legelső fokára

szóló egységének külső kifejezése az egyöntetű liturgikus nyelv. Megtartja a latint az összes nemzeteknél, szívesen ragaszkodik minden ellenkező kísérlet ellenére ezen elveihez. Azonkívül túri — ő maga sohasem hozta be — hogy egy két holt nyelv — éppugy mint a latin, a kultusznál használatban maradjon. Túri, mondom nem pártfogolja, sőt hön öhajítja, hogy vajha a népek értekenysége csökkenne, és a hol mondjuk ó-szláv nyelv van használatban kívánatosnak tartja, vajha ott is a latin nyelv jutna érvényre. Tehát az orosz liturgiát Róma nem hozta be, hanem úgy találta, s bizonyosan Róma venné legszívesebben, ha feleserélhetné a kálomista professzorok előtt talán kevésbé ellenszenves latinnal.

Hogy Róma nem engedi meg az egy néhány ezer magyar kedvéért a magyar liturgiát, azon nincsen mit csodálni, hiszen egységének külső dokumentálásáért, nem engedi meg a franciát, az olaszt, a spanyolt sehol, már pedig ezek ugyancsak többben vannak, mint a magyar ajku ruthének, még la a kálomistákat is hozzájuk számítanók. A római egyház, mint Krisztus igaz egyházaának lennie kell, világ egyház: már pedig ennek épp oly kevésbé szabad kivételt tennie a franciák, olaszok, angolok, vagy lengyelek kedvéért, mint nem tesz a — magyar királyi katolikusok kedvéért.

Protestáns atyánk fia, midőn az idézett cikkben feltalálja a XVI. századbéli káromkodásokat, világosan elárulja, hogy őt nem is annyira a magyar nyelv mellözése bántja, mint az, hogy a katolikusok egysége az egész világra terjed ki: ezt kellene szerinte megtörni. Hogy minden államnak külön egyháza legyen. Hogy a vallás ne legyen az összes emberiség üdvözítésére rendelt isteni institúció, hanem nálunk pl. magyar királyi intézmény állami vezetés alatt, és akkor, különösen a mostani protestáns hegemonia alatt, nagyon könnyen lehetne nyakukra lágni a pápistáknak. Mikor a jámbor teológusok nem bírták megdönteni a pápaságot, most, mint már annyiszor, újra az államot uszítják reá, mintha annak egyéb dolga sem volna, mint a ref. teológusok desperátus szekerét kisegíteni a kátyuból.

A cikkező mikor jól eldöngötte a katolikusokat, akkor tömjenez a protestáns papságnak, mint a hazafiság kizárólagos trafikánsainak, és felszólítja a kormányt, hogy az egyházpolitika folytán károsult protestáns lelkészeket segélyezze. Mert hát híveik szökösnek az olyan hitoktatástól, melynek legfőbb dogmája a katolikusok becsmerlése, mely építeni nem, csak rombolni tud; de ezt sem sikeresen, hiszen akkor nem hívna

sülyedve bambán, tétlenül sütkéreznek a napon. Ez az elődvar igazi bolondok házához hasonlít.

Minden fegyencnek felfejét havonkint kétszer leborotválják.

Balra, egy deszkakunyhóban, a karó-kerítés közvetlen közelében, találjuk a konyhát. Nagyon hiányosan felszerelt helyiség ez, alig van benne egyéb négy óriási üstnél. Egyedüli táplálékuk, melyet az állam a fegyenceknek egyszer napjában nyújt, és pedig nyáron esti fél nyolckor, télen este hatkor, egy adag kásaleves és egy darab fekete kenyerből áll. A nyári napirend a következő: Reggel négy órakor kelnek. Fél ötkor a bányába mennek. A bányamunka öttől délig tart, puskás katonák fegyveres kózákok és revolverrel felszerelt fegyőrök felügyelete alatt, kik köznapi használatra erős nádpálcával vannak ellátva.

Délben egy órai pihenés, aztán munka egész este hatig, ekkor vizaternek a telepre, vacsora, pihenés. Havonkint kétszer szünet, 1-én és 15-én. Vasárnap reggel 4 $\frac{1}{2}$ órakor mise. Ezen tizenkét órai munkáért naponkint 10 kopeket, a mi pénzünk szerint körülbelül 13 krajcárt kapnak, ami lehetővé teszi, hogy éppen ehen ne haljanak. A kormányzó a fegyencek élete és halála felett rendelkezik. Az alsóbb rangú tiszték tetszésök szerint korbácsolásra, börtönre, vagy sötét zárkára

ki ellenünk az államot. Mert mit adjunk mi magunk is az olyan theologiai kiképzésre, melyről maga a lap, theologiai tanár által szerkesztett lap, bevallja két hasábbal alább, hogy jobb volna a protestáns lelkészeket Debrecenben most orvosi tudományban kioktatni, hogy megélhesenek. „Fel kell állítanunk Debrecenben az orvosi egyetemet, orvosi fakultással. *El kell a theologiából venni, két évet, akár három!*” Ha önök maguk oly feleslegesnek tartják, hát legjobb lesz mind a négyet elvenni.

Az egyházpolitika megtermette náluk is gyümölcsöt. Nem akartak akkor hallgatni a katolikusok szavára, s hogy nekünk ártsanak, inkább magukra is veszedelmet hoztak. Édes atyámfiai, ennek gyögszere nem az államsegély, melynek, amennyiben méltányos, éppen nem vagyunk ellenére, hanem ha már érzitek a veszélyt, vissza kell térni a régi alapra, törekedni a nektek sem tetsző egyházpolitikai törvények megmástitására. Nyujtsatok jobbot e cél elérésére, s aztán iparkodjatok tevékeny lelkészkedés által visszatartani híveiteket a szököséstől, ha bírjátok. — Befejzésül ide iktatjuk a nevezett lap egy másik cikkének szavait. Nem klasszikus a mondás, de azért eléggé kivethető az értelme: „Hogy papjainkat (t. i. a protestánsokét) begratták az egyházpolitikába, *azon savanyu képek*, — a melylyel most annak levét isszák tiszteletes uraink — eléggé bizonyítják.”

Ha keserű a lé, és savanyu képet vágatok hozzá, van még miúdig annál száz más alkalmasabb eszköz, mint a katolikusok gyalázása.

Levelezés.

Szakolca, 1897. dec. 2.

Tisztelt Szerkesztő úr!

Elszorul az ember szíve, ha szemléli azt a látványt, a mely itt Nyitra megye nyugati tájain is felmerül. Mert már nemcsak Zemplén, Sáros, Ungmegyéből költözökdnek seregeseen, mint őszszel a fecskék, a kivándorlók, hanem a természet Szakolca vidékéről is, mely bátran Magyarország Kánaánjának nevezhető. — Amerikai felé! — ez a jelszó — ki vagyunk pusztítva, szipolyozva. Csak nem halhatunk meg éhen?

A kivándorlás vidékünkön oly epidemikus lett, hogy a legkomolyabb embert is méltán gondolkodóba ejtheti, s önkénytelen is arra ösztönöz, hogy megfelelő védelmi eszközökről gondoskodjunk, hogy becsületes, derek, jó népünket az édes haza rögehez bilincseljük. Ezt felvilágosító

íthetjük. S ha a fegyenc egyszer megszökik és elfogják, kétszáz korbács a büntetése a *knut*-tal.

Rendkívül izomzat kívántatik, hogy valaki ezt kibírja. Kozákom kérésére a telep hóhérra volt oly szíves megmutatni, hogy mikép szokott ilyenkor eljárni. Az udvar közepére elhelyezett egy faderest, melynek izmos lábai keresztfával voltak egymással összekötve, hátát pedig egy felhüvelyk vastagságu deszka képezte. Azután, mint rendes emberhez illik, megkérdezte tőlem, vajjon megfizetem-e a számolyt, s midőn igenlőleg inték, akkorát suhintott knut-jával a derekára, hogy az menten ketté törött, mintha felszéval vágták volna szét. Ez a knut pedig nem más, mint egy fanyelű korbács, melyről a végén ólomgolyókkal súlyosított három szij fityeg alá, mely ráadásul még ecetbe is van áztatva. Igaz, hozzá kell tennünk azt is, hogy a hóhér, midőn 200 korbácsütést mér a szerencsétlenekre, egy tizedrésztét sem alkalmazza amaz erőnek, melylyel most előttünk remekelt.

Legérdekesebb a deportáltak élete, midőn távol van tőlük a megfigyelő őrszem. Ilyenkor a láncok, melyek tagjaikon esörömpölnek, egymáshoz fűzik szorosán, a közös szenvedés kötelékével.

(Vége köv.)

katholikus körök létesítése által véljük elérni, a mire minden községben szükség volna, hol aztán józan felolvasások, szakavatott utmutatás mellett a népet tájékoztatni kellene, miként vi-ragoztathatná fel újra, veszendőbe menő vagyona-t. Másrészt égető szükségét érezzük a keresztény fogyasztási szövetkezeteknek, melyek az előbbieknél elméleti tanácsait, rögtön gyakorlatilag is érvényesítenék.

Szakolcán már alakult ilyen katolikus kör, melyben nem csupán szórakoznak a polgárok, hanem vasárnap esténkiut mindig szakszerű gazdasági oktatásban is részesülnek. (Helyes! Bár csak mindenütt követhetné a jó példát, mert csupán szórakozni katolikus céger alatt, még nem teljes célja a katolikus köröknek. Különösen a népkörök kétszeresen vannak hivatva a gyakorlati ismeretek terjesztésére. Szerk.)

A kath. kör mellett felállítottuk ennek gyakorlati testvérét a gazdasági fogyasztási szövetkezetet, még pedig oly élénk részvétellel, hogy ez utóbbinak azonnal 320 tagja lett 340 részvény-nyel. Az alapszabályok legközelebb beküldetnek a nyitrai kir. törvényszék kereskedelmi tanácsá-hoz a cégjegyzés eszközésére.

Midőn ezt az örvendetes eseményt tiszteletteljesen köztudomásra hozom, egyuttal nyilvánosan is megköszönöm nagyrabecsült polgártársaim azon megtisztelő bizalmát melylyel csekélységemet az egylet élére állítani szívesek voltak. Legyenek meggyőződve, hogy teljes buzgalommal teltségem egész odaadásával iparkodni fogok egyletünk felvirágoztatásán, hogy munkás, törekvő jó népünk anyagi helyzetén tőlünk telhetőleg segítsünk.

Kessereő Domonkos.

Ujdonságok.

Gr. Apponyi Lajos magyar kir. udvar-nagy ő exciája gr. Larischhoz Karwinba utazott.

Egyházi hírek. Biza Lajos, vizokai káplán a nyitrai egyházmegye tényleges szolgálatából elbocsátatván tábori káplánnak nevezetett ki. Biza Lajos urral a nyitraegyházmegyei tényleges tábori lelkészek száma négyre emelkedik és pedig Bielik Imre táb. püspöki titkár Bérsben, Fabry László Bécs es legifj. Ucsnay István Gyula-fehérvárott. Bármennyire örülünk e ténylegesnek, mégis öhajtanó volna az egyházmegye szempontjából, hogy neveltjei az egyházmegye szolgálatában teljesítsék hivatásukat. S bármennyi jó-akarát vezérelje is a püspöki titkár urat az illetők iránt, és buzgóság a saját hivatása iránt, mégis az egyházmegyének első sorban a saját érdekeire, s nem a hadseregére kell tekintettel lennie. Mert is a hadsereg hódítása, azt hisszük, már tovább nem mehet.

Kinevezés. Szabó Lajos sopornyai anyakönyvvezetőnek nevezetett ki.

Esküvő. Öcsy Kálmán m. kir. posta- és táviró-tiszt Dombóváron polgárilag és egyháziilag egybekelt mult nov. hó 25-én *Techlár Nelus*, Techlár Ferenc úzbeghi birtokos leányával Léván.

Halálozás. Weisz József vágujhelyi fő-rabbi dec. 3-án 85 éves korában, 42 évi működése után meghalt. Temetése dec. 5-én d. u. 1 órakor. Morvaországi származású volt, azelőtt Gayán működött mint főtanító, később ugyanott mint rabbi.

Nyitra megye közigazgatási bizottsága folyó év december hó 14-én tartja rendes havi ülését.

Gazda-táncestély Nyitrán. A nyitra megyei gazdak által a Festetich-szobor javára rendezendő gazda-táncestély az 1898. évi január hó 30-án fog megtartatni.

Köszönetnyilvánítás. Venczell Xav. Ferenc pápai praelatus, nagyprépost ur ő méltósága egy értékes remek kivitelű áttört tiszta ezüsből álló lámpát adományozott s nevenapjának hatvanadik évfordulója alkalmából szép sorok kíséretében küldte át a máriahegyi templomnak.

Ömeltóságának ezen ajándéka fényes bizonyítéka az ő vallásos lelkületének s szelplőtelenségül fogantatott Boldogságos Szűz Mária iránti mély fiúi tisztelőtlenség! Fogadjon ömeltósága ezen szép tetteért nevében és minden igaz Mária tisztelőtlenség nevében hálás köszönetemet, akinek jóvoltáért s lelke üdvéért nem fogunk megszűnni Mária oltáránál buzgón imádkozni. Nyitra, 1897. dec. 4. *Kottosorszky Alajos*, máriahegyi lelkész.

A nyitraegyházmegyei könyvtár több érdekes művet küldött annak idején a mileniumi kiállításra, melyek nagy bronzéremmel lettek kitüntetve. A kitüntetésről a következő okmányt küldték meg a könyvtárnak: A magyar nemzet honfoglalásának ezredéves ünnepére dícsőségesen uralkodó I. Ferenc József ő cs. és ap. kir. felségének legmagasabb védnöksége alatt az ország székesfővárosában, Budapesten, 1896-ban rendezett ezredéves országos kiállítás történelmi főcsoportjában a *Nyitraegyházmegyei könyvtár* történelmi emlékek bemutatásáért, melyekkel kiállításunk teljességéhez hozzájárult s annak fényét emelte, a nemzetközi jury egyhangulag kiállítási érdemmel tüntette ki, minek hiteléül jelen okmányt kiadtuk és kihirdettük. Budapest, 1896. okt. 6. *Daniel Ernő*, keresk. min. *Gaston La Breton*, a jury első alelnöke. *Szalay Imre*, I. főcsoport igazg. *Gr. Szécsényi Béla*.

Lépre ment. A nagytapolcsányi illetőségű, 26 éves Opacsits János, már több ízben megbüntettetett csavargó, ez idő szerint Nyitára jött vendégszerelő, amennyiben magát itt állás nélküli néptanítónak benutatta és koldult, mi közben mindent, a mi keze ügyébe akadt, elemelt: míg végre a piarista-utcában lakó özvegy Adámik Mária urnőnek lakásába az ablakon át behatolt, de észrevették, mire kerekét oldott. A rendőrségnek sikerült őt elespíteni és hűvösre tenni.

Nagy ékszerlopás. Metzger Ede úr helybeli gyógyszerész a múlt héten azon felette kellemetlen felfedezésre jutott hogy egy elzart szerényeből, a melyet több hónap óta fel nem nyitott, mintegy 1000 forint értékű ótvész-műtárgyak, u. m. gyűrűk, fűgők, karperecek, órák, láncok stb. eltűntek. Metzger úr ezen felfedezés után azonnal jelentést tett a rendőrkapitányságnál. Az erélyes intézkedések következtében sikerült Rutta Mihály rendőr szakaszvezetőnek a tettest Jezso Gizella üreghi illetőségű 22 éves volt szakácsné személyében kipuhatólni és elfogni, ki bevallotta, hogy az ékszereket lassankint a nyár folyamán álkules segítségével ellopta és eladogatta.

Nyitravárosi tankötelesek. Az 1897/98. évre összeirt nyitra városi r. kath. elemi fiú- és leányiskola kötelesek száma: fiú 372, leány 407; összesen 779. Az izraelita népiskola-kötelesek pedig összesen 445 gyermek. Ha ebből a nyitrai lakosok számarányára következtetni lehet, úgy az izraeliták a város lakosainak 36%-át teszik ki.

Élelmi szerek szállítása a nyitrai honvéd-ezredhez. A nyitrai m. kir. 14. sz. honvéd-ezred közérkezési bizottsága az ezred számára szükséges élelmi szerekre dec. 8-ig árlejtési hirdetést tesz közzé. Minthogy az alább felsorolt élelmi cikkek, nem együttesen is szállíthatók, sőt egyetlen egy élelmi cikket többen együttesen szállíthatnak, felhívjuk iparosaink és termelőink szives figyelmét, hogy a szállítás iránt érdeklődjenek. A szállítás 1898-ik évi január hó 1-től egy évi időtartamra (esetleg hat vagy három órára) terjed, az alábbi kimutatásban megjelölt hozzávetőleges szükséglet szerint: Marhahús 36000 kgr., disznóhús 500 kgr., disznó zsír 5000 kgr., liszt fehér 4-es 12000 kgr., liszt barna 7-es 4000 kgr., buza dara 3000 kgr., rizs 6000 kgr., bab fehér 12000 kgr., burgonya 20000 kgr., tarhonya 1000 kgr., só 4000 kgr., borsó 1000 kgr., ecet 2500 liter, hagyma 2000 kgr., zöldség 6000 köteg, paprika 500 kgr., lenese 1000 kgr., árpakása 1000 kgr. — A cikkekre egyenként esetleg az összes cikkek (a hús kivételével) együttes szállítására adható be ajánlat, a húsnak másféle élelmi cikkel való együttes szállítása ki van zárva. Az árak az ajánlatokban számmal és betűkkel teendők ki. Minden cikknél külön a leg-

jobb I-ső és közép II-od minőségű árának megjelölése mellett. Valamennyi cikknek a szükséglet helyére (honvéd-laktanya Nyitra), a húsrá ezenkívül a sátoztáborba való beszállítása a szerződött szállító által díjtalanul eszközözendő. Az egyes cikkekért netán fizetendő fogyasztási adó, valamint minden más adó vagy illeték a szállítót terheli, miért is az árak ezeknek betudásával teendők ki az ajánlatban; továbbá tekintettel a készpénz fizetésre a rabatt (sconto) is feltüntetendő. A közelebbi szállítási feltételek a honvéd-laktanyában (földszint 127. számú ajtó) naponta d. e. 10 órától 12 óráig betekintheők. Ismételten melegen felhívjuk keresztyény termelőink figyelmét e mindenestre előnyös szállításra, és pedig sürögösen, mert az ajánlatok határideje dec. 8-ig déli 12 órakor lejár.

A hosszú kard. B. J. nyitrai honvédtiszt szolga urának távollétében, nov. 30-án felkötötte ennek hosszú kardját és kocsmázni ment. A esermányi karcos azonban annyira fejébe szállt, hogy látva oldalán a szokott Manlicher-fogpiszkáló helyett a hosszú kardot kiütött rajta a vitézkedési mánia, s kihúván kardját eszeveszetten hadonázott az utcán járók között s szörnyű jó kedve támadt, mikor látta, hogy a megremült cibilek grávnak megfutamodnak. Mígmen egy nyitrai járó az ő magyar királyi eszével fel nem fedezte, hogy a lábakra-nadrághoz sehoggy sem illik a tiszti kard. A rendőr a tiszti kardtól nekirátorodott közhonvédet lefűlelte és a kaszárnyába szállította, ahol aztán elválasztották a hozzá nem illő párjától.

A nyitrai róm. kath. elemi népiskolát látogató szegény és árva gyermekek közt karácsony estén kiosztandó ruhákra adakoztak: Janits Dezső III. o. t. gyűjtő-ívén: dr. Janits Imre 1 frt 10 kr, Ocskay László 1 frt, Faschler Ferenc 50 kr, Rébayné 50 kr, Török Vincéné 1 frt, Prohászka 50 kr, Morton J. 50 kr, Nagl Adolf 20 kr, Kramer Adolf 50 kr, N. N. 20 kr, Engel József 2 frt, Spanyol Géza 50 kr, Szurmay J. 50 kr, Pazsiczky Mari 1 frt, Rencz I. 50 kr, Gabel Gizike 50 kr, Szabó-Belák 50 kr, Juhász Sándor 1 frt, dr. Kubinyi Lajos 1 frt, Ottó Gusztávné 1 frt, Sándor Pál 1 frt, Lakits Pista 1 frt, Pongrácz Károly 1 frt, Kostyal K. 50 kr, Crausz Mártha 1 frt, Markóth Gyula 1 frt, összesen 20 frt. — Árpási Aladar III. o. t. gyűjtő-ívén: Árpási Imre 5 frt, dr. Bienenstock Ignác 1 frt, Árpási Imrené 1 frt, Árpási Mari 1 frt, Árpási Aladar 1 frt, Árpási Irenke 1 frt, Árpási Tiborka 1 frt, Biffi János 50 kr, Cseh L. 1 frt, dr. Pollák I. 1 frt, Juhász Sándorné 1 frt, Weisz Dávid 50 kr, Peresztyényi Henrik 2 frt, dr. Löwinger Mór 50 kr, Engel József 2 frt, Sztranzky Szidorné 1 frt, dr. Kallai Armin 1 Verő Zsiga 1 frt, Nyitrai Hitelbank 10 frt, Kósa Adi 1 frt, dr. Szeghő Zsiga 1 frt, összesen 34 frt 50 kr. — Holub Pál IV. o. t. gyűjtő-ívén: N. N. 20 kr, Arnold B. 50 kr, Pomp P. 20 kr, Kluppék V. 20 kr, Holub P. 50 kr, Babóthy Margit 1 frt, Rutkovszky I. 50 kr, Rutkovszky V. 50 kr, Borsiczky R. 50 kr, Szabó-Belák 50 kr, Kováts Odón 10 kr, N. Julia 10 kr, N. Mari 10 kr, Schvarz 10 kr, Tóth Ernőné 20 kr, K. Ö. 20 kr, Pekárné 20 kr, Rajman V. 20 kr, Kresz József 50 kr, Huber R. 50, Csernyák J. 50 kr, Bohunka Gezáné 50 kr, Kovacs József 50 kr, Rédeky S. 15 kr, Pulez K. 20 kr, Kolenheyer Gy. 50 kr, összesen 9 frt 15 kr. — Kányik S. IV. o. t. gyűjtő-ívén: Kiss Mihály 1 frt, Berzeviczy 1 frt, Buzna 1 frt, X. Y. 50 kr, dr. Ehrenfeld 50 kr, Krayzel A. 30 kr, N. N. 20 kr, P. J. 30 kr, Hunyor L. 20 kr, összesen 4 frt 50 kr.

Utiköltség nélkül. Bilik József 60 esztendő szenci lakos valamely büntény miatt november hó 30-án Nyitra Török Vince kir. vizsgáló bírónál kihallgatáson volt, minek befejezte után hazautazásra való költségeket a városban össze akarta koldolni. Ily szándékból betért Bilik, Neumann József kalmár-utcai nörimbergi áru kereskedő boltjába, a hol is egy hat csemegekést tartalmazó esomagot elemelt, de rajta kaptván a rendőrségre kísértetett, hol aztán azon töprenghetett, hogy mennyivel jobb a tanúnak, mint a vádlottnak, mert az előbbinek utiköltségét megterítik.

A mosónő szennyese. Gyepes Jánosné szűl. Sütő Magdolna, ki foglalkozásra nézve

mosóné, több magánostól mosás vegett átvett fehérszövet elzalogosította, a pénzt pedig saját céljaira fordította. Több rendű feljelentés következtében a hűtlen mosónét a rendőrség elzárta.

Esperesi installáció. Nov. hó 25-én tartotta Steffel Ede nyitra-szucsáni ujonnan ki-nevezett esperes installációját, mely fényes jelet adta annak a közszeretetének, melynek az esperes úr paptársai részéről örvend. Mind a két kerület papsága — a vesztenci és nyitra-rudnói — egy szálíg megjelent az ünnepelt vendégszerető házá-nál, hogy kifejezést adjon önzetlen tisztelőtlenség és szeretőtlenség. A két kerületbeli paptársain kívül megjelentek még az ő üdvözlőre főt. Markovics János kis-szeminariumi igazgató s főtanfelügyelő és Kutvaszer István nagyobb papnöveldei aligazgató Nyitráról; továbbá Kelecsényi Béla szkaesányi és Paska István nagy-bélici plebánosok. A hangulat fesztelen és kedélyes volt, aminek az elhangzott lelkes tósztok is tanubizonyosságát képezték. Az első felköszöntőt igazán szívből fakadó szavakkal a háziúr tartotta szeretett vendégeire, kik őt ezen kitüntetés alkalmából ragaszkodásuknak újabb esalhatatlan jeleivel elhalmozták. Utána felállott főt. Markovics főtanfelügyelő és általános figyelem közepette eltette az ünnepeltet mint a tanügy buzgó harcosát és az ő ismert ekesszólásával kifejtette, hogy a jelenlegi kitüntetés azon lelkes és kitartó küzdelemnek köszönheti, melyet a tanügy terén kifejtett; végre lankadatlan kitartásra buzdította őt, melynek az lesz a megérdemelt babéra, hogy a jelenlegi kitüntetés csak alapját fogja képezni a későbbi előléptetéseknek. — Egy szívből fakadó lelkes „éljen” adta meg a tuszt a főtanfelügyelő úr eme óhajára, melynek Kelecsényi szkaesányi plebános is lendületes szavakkal adott még kifejezést. A felköszöntők sorát Kunyiczky József kerületi esperes zárta be, ki poharat emelt a két kerületbeli papság példás egyetértésére, mely a mai zilált viszonyok között hasonlóan a ragyogó naphoz elárasztja tündöklő fényével egyszerműgyeket. — *Honfi*.

Apáti jelvények árverése. A nagytapolcsányi kir. járásbírósa árverést hirdet a néhai Minár Mihály volt bélici apát-plebános hagyatékához tartozó és 175 frtra becsült egy apát-pásztorbot, egy arany kereszt láncsal és apátgyűrűből álló tárgyakra. Ez évi október 14-én már tartottak egy árverést e tárgyakra, azonban vevő nem jelentkezett. Az új árverés 1897. dec. 9-én d. e. 9 órakor lesz a nagytapolcsányi járásbírósa iroda helyiségében, és készpénz fizetés mellett a legtöbbet ígérőnek **becsáron alul is** el fognak adatni.

Ki az úr a csárdában? A régi btyárvilágban ez volt a duhajkodók csatakiáltása; bezúzott fej, törött borda, fokosnyel, asztalláb pedigne annak rendes következménye. A mai szalonvilágban azonban már az ilyen dolgok nem járnak. Különben is Szalavszky Gyula meg a Popper Armin báró nem is olyan vérengző emberek. Igaz, hogy a báró úr ünnepélyes alkalmakkor tiszti uniformisba kényszeríti kiválóan kedvelt tagjait, de talán még annyi sincsen benne a vérengző természetből, a mennyi falujabeli sakterben. Csak úgy választások alkalmával, a mikor esendőrszuronyok mögöl adhatja parancsait: szokott rajta bizonyos fajbeli merészség kitérni. Szalavszky Gyula, az meg pláne szelid egy úr: annyira szelid, hogy a legesekélyebb alkalom is jó neki arra, hogy gyűlölt ellenfeleit megcsipkedje. És ha az az ominozus eszós bántalom nincsen, bizonyos, hogy Rakovszky István urat annak idejében kardélre hányja. Ez a két szelid úr mostanában amúgy suba alatt összepörölt, azaz, hogy még csak differenciák merültek fel közöttük egy kiváló személyiség miatt. Nem is hinnék ki az! Kepf Jakab, vagy mint Popper becézve nevezni szokta: „Jakub komm her!” Ez a nagy úr körjegyzőnek akarja behozni az ő Jakubját Csacára,

de a választók hallani sem akarnak róla, és maga a főbíró Szeghy is berzenkedik tőle. Már két ízben volt kitűzve a választás napja, de eredmény nélkül. A főbíró már megrendszabályozta Popper azon kijelentéssel, hogy amint neki köszöni állását, úgy azt a legközelebbi restaurációnál el is veszi. Már pedig a liberális urak olyanok, hogy a „Miatyánk”-nak legalább egy kérését tudják, azt, a melyik a mindennapi kenyérről szól. Senki sem veheti rossz néven, mert Popper nagy úr Trencsénmegyében! Ő még Szalavszkynak is imponál. Csinján kell vele bánni, mert ha megtalálna haragudni, azonnal kész az ellenzék a megyei gyűlésen: behozza a maga hivatalnokait, a kik valamennyien bizottsági tagok és csatlakoznak hozzá a hitsorsosok, és azonnal kész a zűrzavar. Szalavszky pedig sokkal körültekintőbb politikus, senhogy Popper neheztelését magára vonni merné. Alig hihető tehát az a hír, hogy a nála járt csacsi küldöttségnek megígérte volna, miszerint Képf, ha nem akarják, hát nem lesz Csacsi jegyző. Az már azonban valószínűbb, hogy midőn Poppernek a főispán ez állítólagos nyilatkozatát hírül adták, kitört belőle egész fajteli szerénysége és hóna alá téve mindkét keze hüvelykujját, kidülleszté mellét, és mondá: „Ich werd' ihm schon zeigen!”

Műkedvelői előadás Holicson. F. hó 27-én a helybeli műkedvelők — írják lapunknak Holicsról — szintársulata igen szép s kellemes estélyivel örvendeztette meg Holics vidéke intelligenciáját. Az uri kaszinó nagytermében Frídeczky Béla főbíró rendezése mellett előadták: „A kegyetlen leány” és „Düft” című vígjátékokat. Szépen és hatásosan játszottak a hölgy és férfi szereplők egyaránt. Frídeczky főbíró, Mariolakné, Schmalzfussné, Hartmann k. a., Krall és Gödölle k. a. Janigó, Zwinger, Henz, Manschinger igen ügyes játszóknak bizonyultak. A szép sikert mi sem bizonyította jobban, mint a publikum állandó vig hangulata s gyakori tapsa. Mi csak gratulálni tudunk az elért szép sikerhez s szívünkkel óhajtuk, hogy a műkedvelői hölgyek és urak minél több ily igazán kellemes estélyivel örvendeztessek meg a holicsi publikumot.

Erőtakaromány beszerzés kis mennyiségben. A kiknek nincs szükségük egy egész vagon korpára s a vasúti viteldíj kedvezményeket mégis kihasználni akarják, jelentkezzenek a nyitramegyei gazdasági egyesület titkári hivatalánál, mely azonnal intézkedni fog, hogy részükre legközelebbi vasúti állomásokra egy egész vagon korpa kedvezményes viteldíjért szállítsanak, mely aztán közvetlen a vasúti kocsiból fog szétosztatni.

Táviró és postagalamb. Slavin moszkvai kereskedő érdekes összehasonlítást tett a postagalamb és táviró között, mely a szárnyas postások előnyére ütött ki. Mult hó 25-én ugyanis két galambbal Bécsbe érkezett és azokat egy levellel feleségéhez elbocsátotta. A felbocsátás percében táviratozott feleségének Moszkvába, hogy adja tudtára, mikor érkeztek a galambok. Másnap, 26-án, sürgős táviratot vett nejétől, melyben értesíti, hogy a galambok 26-án delután 3 órakor érkeztek, míg a táviratot, melyben a galambok elbocsátása jelezte, csak három órával később kapta meg. Annyi időbe kerül t. i. egy egyszerű távirat továbbítása.

Nyitramegyei gazdák Budapestén. A gazdasági egyesületek országos szövetségének nagygyűlésén a nyitramegyei gazdasági egyesületet a következő egyleti tagok képviselték: Mezei Gyula, Markovics János, Engel Henrik, Mérey Lajos, Karsay Lajos, Benkeő László, Langfelder Ede, Sztankovics Ferenc, Boros Sándor, Sziegler Gyula, Sümegh János, Prenoszil Ödön, Huchthausen Vilmos, Szaudtner Ernő, Halmai József, Dióssy Imre, Tildy Sándor, ifj. Ocskay Rezső, Szalay József, Meskó Pál. A tárgysorozatnak egy jelentékeny részét a nyitramegyei gazdasági egyesület javaslatai foglalták el. Ezek közül igen élénk vitát keltett a terményzáloghitel megteremtése és a pozsonyi kivitelű vásár létesítése. Ezen kérdésekhez a nyitramegyei gazdasági

egyesület kiküldöttjein kívül hozzászóltak gazdaságaink kitűnőségei s mindkettő a javaslat értelmében intéztetett el. Az egyesület többi javaslatai is közhelyesséssel találkoztak. A nyitramegyei gazdasági egyesület működése és tevékenysége az országos nagygyűlés folyamán igen sok elismerésben részesült.

Betörés egy szogabírói hivatalba.

November hó 22-én éjjel betörték ösmeretlen tettesek a verébelyi szogabírói hivatalba. A hivatalban lévő szekrények és asztalok fiókjait felszították, elvittek onnan egy régi tajtpipát, szivart és dohányt, az irományokat pedig széthányták szerteszét a szobákban. A tűzmentes pénzeszekrényt a mint a hátrahagyott nyomok mutatták, szintén fészogezték, de sikertelenül. Csak a helyéről elmozdították a hajdú szobájából elvittek egy szolgálati kardot, egy szuronyos puskát, a hajdú összes ruháit. November 29-én reggel egy esendőrőzjárat a nagykeri határban a szántóföldeken megtalálta az említett fegyverzetet, és a szántóföldek tulajdonosait Varga Ignác és Kovácska Ferencet, kik mint tolvajok és betörők ismeretesek, és a miatt már több ízben büntetve is voltak, a kir. ügyészséghez bekísérték.

Állategészségügyi állapot Nyitramegyében.

A f. hó 28-án megjelent hivatalos kimutatás szerint: Veszétség: Jokeő 1 udvar, Kis-Mánya 1 u., összesen 2 község, 2 udvar. Takonykór és bőrfereg: Drabóc 1 udv., Miava 1 u., Póstyén 1 u., Sasvár 1 u., Zsére 1 u., összesen 5 község, 5 udvar. Ragadós tüdőlob: Csekej 1 udv., Drabóc 6 u., Kubina 1 u., Jalsó 1 u., Nagy-Csauca 1 u., Szvrbic 1 u., összesen 6 község, 11 udvar. Sertésorbán: Chrábor 21 u., Divék-Szomorfalu 1 u., Nagy-Jác 20 u., Onor 12 u., Prasitz 11 u., Privigye 1 u., Sasvár 1 u., Szobotist 1 u., Verbó 1 u., összesen 9 község, 69 udvar. Sertésvesz: Alsó-Köröskény, Bibindal, Behinc, Drabóc, Egyháznagyszegh, Elec-ke, Ersekujvár, Kajza, Királyi, Kis-Cetény, Kis-Mánya, Kis-Szulány, Komjáth, Koros, Könyök, Krtóc, Lakács, Nagy-Bossány, Nagy-Bélic, Nagy-Bölgvény, Nagy-Dovora, Nemes-Pann, Nédánóc, Nemesic, Nyitra, Póstyén, Radosna, Sarluka, Soponya, Szeptencujfalu, Tavarnok, Tornóc, Tót-Sóók, Vág-Királyfa, Vág-Veese, Vittene, Závada, összesen 37 község.

Jövedőlés a jövő évre.

Mióta Falb Rudolf oly makaesul jövedől, s az események meg konokabban elmaradnak, azóta már csillagások is felkeresik ezt a háládatlan iparágat. Zadkiei, a híres kalendariomesináló, aki állítólag előre megjósolta a cár halálát, a párisi katasztrófát és a Dreyfus-ésetet, most adta ki 1898-ra szőlő almanachját, mely néhány érdekes eseményt jósol a jövő évre. A jövő év április hónapjában a jóslás szerint az Egyesült-Államok nagyon kalaudos politikába keveredik, melynek ele Kanada ellen irányul. A hónap vége felé nagy kellemetlenség éri ugyanezt az államot, melyből azonban vajahogy mégis kievickél. Október havában megint kellemetlenségekre ebred a világ. Egyiptomban vagy a Sudanban forradalom fog kitörni, mely az Indiákra is kiterjed. Az egyedüli kellemes és megnyugtató jóslata Zadkieinek az, hogy a posta terén gyakorlati újítások várhatók. A jövő év csillagzatai a koronás főkre se kedvezők. A svéd királyra halál vár, a cár egészségi állapota egyre kedvezőtlen lesz, a német császárt pedig szintén nagy veszély fogja érni, melynek minéműsége azonban a csillagokban megírva nincsen. Magyarországról, hála az égnek, semmiféle rosszat nem tud, mert valószínűleg ép oly messzire esik tőle, mint azok a rossz híreket jósoló csillagzatok.

Ügyvédi iroda-megnyitás.

Alulírott tisztelettel szíves tudomására hozom a t. közönségnek, hogy Nagy-Tapolcsányban ügyvédi irodát nyitottam. Nagy-Tapolcsány, 1897. nov. 30. Dr. Spitzer Gyula, köz- és váltó-ügyvéd.

Közgazdaság.

Hogyan fokozzuk szőlőink termését.

Nehezen barátkozik meg azzal az immár bebizonyított tényvel a magyar gazda, hogy

bármiféle növény csak ott adhat elegendő termést, a hol a talaj termőképessége fenntartatik vagy éppen öregbítettik. Ha van is tekintettel ez aranyszabályra, azt legfeljebb szántóföldjein alkalmazza; de már azután réjtét, szőlőjét, komlósát trágyázásban egyáltalán nem, vagy csak igen ritkán részesíti, pedig immár számos oldalról bebizonyított tény, hogy a szőlő is csak az esetben adhat jövedelmet hajtó termést, ha intenzív trágyázásban részesül, a mi természetes is, tudva azt, hogy többnyire évtizedeken keresztül egy és ugyanazon talaj használtatik szőlő termelési célokra, a nélkül, hogy az a tápláló anyag, mely a szőlő által elvonatik, bármiként is visszapótlottatott volna, mert bizony különösen régebben vajmi kevesen gondoltak szőlő területeik trágyázására. Igaz ugyan, hogy a szőlők trágyázása nagyon fárasztó és költséges munka, mert nem kis feladat az istálló-trágyát a többnyire magasabb hegyeken fekvő szőlőkbe felhordani, ma azonban a mikor a műtrágyák olcsó áron állanak rendelkezésünkre, a midőn ezen kis terméjű trágyák hatásosabb táplálékot nyújtanak az istállótrágyánál, ezen nehézség megszűnt, mert ezeknek a legmagasabb hegyekre való felhordása sem igényel nagy munkaerőt.

Ez ideig nem voltunk kellőleg tájékozva az iránt, hogy a szőlők minő műtrágyát igényelnek, s hogy minő eredmény várható valamely műtrágya alkalmazásától. Ma azonban az ország számos helyén végzett kísérletek kellő támpontot nyújtanak erre nézve is, balgaság volna azokat figyelembe nem venni, azért határoztuk el ezen kísérleteket a magyar-óvári növénytermelési kísérleti állomás közlései alapján tisztelt olvasóinkkal megismertetni.

A magyar-óvári növénytermelési kísérleti állomás a már 1895-ben megkezdett szőlő trágyázó kísérleteket a mult évben is folytatta, főleg homoki szőlőkben, miután az előző év tapasztalatai szerint a homoki szőlőkben várható legbiztosabb siker a műtrágyák alkalmazásából. A kísérleti trágyául három párhuzamos parcella szolgált: 1. trágyázatlan, 2. foszforsav és kalium, 3. foszforsav, kalium és nitrogénnel trágyázott. És pedig a 2-ös tábla kapott 200 kgr. szuperfoszfát, 100 kgr. kénsavas kálit, illetőleg egy része 250 kgr. 38% os kálit vagy 450 kgr. kálitot; a 3-as parcella a fentiekben kívül 100 kgr. chilisáletromot.

A kísérlet megejtetvén, 19 helyről érkezett be használható jelentés, a melyekből az tűnik ki, hogy a mindhárom anyaggal megtrágyázott parcellákon a kísérlet igen kedvező eredményt szolgáltatott. És pedig a szuperfoszfát és kálival trágyázott parcellákon 10 kísérlet közül 8-ban a terméstartalom 50—250 kgr. szőlő; a chilisáletrommal is trágyázott parcellákon 11 kísérlet közül 8 helyen volt a terméstartalom 200 kgron felül s ezek közül 3 esetben 500 kgron is felül; a miből teljes határozottsággal kitűnik, hogy a homoki szőlőkben csak úgy érhetünk el sikert, ha mind a három tápanyaggal trágyázunk, miután azok mind a háromban szűkölködnek.

A trágyázás jövedelmezőségének kiszámításánál a vízben oldható foszforsav kilóját 23 krral, a chilisáletrom és kénsavas kalium métermázsáját 12 frrtal számítva a holdankinti költség, a vasutról való elfuvarozással együtt 34 frrra tehető.

Feltéve már most, hogy a fűrttermés többlet meghaladja a 300 kgmot, a trágyázás még az esetben is jelentékenyebb jövedelmet szolgáltatott, ha a fűrt métermázsája csak 20 frrtal értékesíthető, mihez járul még a trágyázás utóhatása, a mi különösen szőlőknél szintén jelentékenyebb lehet, s így joggal mondható el, hogy a műtrágyafélék okszerű alkalmazásával módunkban van homoki szőlőink jövedelmezőségét igen tetemesen fokozni.

Kötött talajon is tettek kísérleteket igen kedvező eredménnyel; úgy szuperfoszfát és ká-

lival, mint fejtrágyául chilisalétrommal is, de a kísérletek nem történtek elég nagy számban. Akar homoki akár kötött talajon ha nem ősszel, de mindenesetre kora tavasszal hintendő el úgy a szuperfoszfát, mint a káli.

Mesterséges disznózsír.

A „Chemisches Centralblatt“ nagyon érdekes eseményről ad hírt, arról tudniillik, hogy míg Európában a tudósok folytonosan ígéretik a mesterséges táplálékokat a közönségnek, a közönség pedig hiszi is, nem is, addig az amerikaiak tényleg megcsinálták a mesterséges sertészsírt, sőt nemcsak megcsinálták, de óriási mennyiségben áruba is bocsátották, még pedig nemcsak Amerikában, hanem Európában is.

Klimont vegyész zsirelemző tanulmányaiban ugyanis oly sertészsírra akadt, a mely ugyanazokat a tulajdonságokat mutatta a kémiszerek hatására, mint a laboratóriumban *szervetlen anyagokból* összeállított zsír. Ez felkeltette érdeklődését, és titokban utána járt e zsír származásának. Ily módon rájött, hogy a kérdéses zsír Amerikából jutott Európába. Tömege kitett 300 métermázsát és használatban *semmi különbséget nem mutatott a valóságos sertészsírtól*, és a vevők közül egyetlen egy sem ismerte fel mesterséges voltát, sőt ebbeli gyanújának sem adott kifejezést. Bővebb részleteket a tisztán tudományos szaklap nem közöl a 300 métermázsányi zsír árusításáról és származásáról, azért meg kell elégednünk azzal a tapasztalattal, hogy igenis jelenleg már sikerült sertészsírt összeállítani sertésenyésztés nélkül, és a közönség közt nem akadt senki, a kinek amannál kevésbé izlett volna.

Az amerikaiak ezt a zsírt kétségkívül *szervetlen anyagokból* készítették, mi azt mutatja, hogy ők az ilyenféle már rég ismert készítmód egyszerűsítésére jöttek rá, mi által azt olcsóbbá, a mesterséges zsírt pedig az állati zsírral versenyképesé tették. Valószínű, hogy igen sokat is nyertek rajta és eljárásukat ezért is tartják titokban.

Kémiai szempontból a zsír nem igen komplikált vegyület. Három anyagból áll (palmitin, stearin és oleinból), melyeket nagyon könnyű az általánosan közhasználatu glicerinnel és egyes savakból előállítani. Az alkohol a levegő oxigénjével vegyülve ugynevezett zsírsavat ad. Ha ezeket a zsírsavakat glicerinnel összehevíjük, megkapjuk a különféle ízű zsirokat, így lud, sertés stb. zsírhoz hasonlókat.

Az amerikaiaknak, úgy látszik, sikerült ezeket az anyagokat oly olcsón termelni, hogy a sertészsírral kiállhatják a versenyt. Titkolódzásoknak az üzleti szempontokon kívül még az az oka is lehet, hogy félnek attól, hogy zsírjukat, mint hamisítottat nem veszik meg. E téren ugyanis hihetetlenül sok csalással találkozunk.

Készítenek manapság sertészsírt faggyúból, repceolajból, pálmaolajból stb. s ez még nem lenne baj, de abban van a veszedelem, hogy ezeket az anyagokat mérges szerek segítségével alakítják át zsírrá, s e szerek egy része aztán beane marad a zsírban.

Nagyon gyakori eset például, hogy marólugot, gipszet, gálicot stb. található a mesterséges zsírokban. Ezeknek a kiválasztása tudniillik igen nagy költségbe kerül, a lelkiismeretlen gyárosok tehát inkább benne hagyják.

Ha feltételezhetnők, hogy az amerikaiak nem *szervetlen anyagokból* készítik a sertészsírt, hanem hasonlóan növényolajokból, akkor azt is fel kellett volna találniok, hogy miképen lehet az így előállított zsírból a fertőzőmennyeket kiszedni minden drágább módszer alkalmazása nélkül — de ezt a vegyészek, kik e dologgal foglalkoztak, nem tudják valószínűnek.

Arany ünnepek.

(Vége)

A menyegző tehát arany-ünnep, mert arany érzelemből ered; de esodálatos, hogy az élet csak az ötven éves menyegzőt nevezi arany ünnepnek? Hát az első menyegző nem arany ünnep?

Arany az is, de a második, az ötven éves menyegző mellett, nem igényelheti az arany nevet. Az első menyegző aranya igazi arany, de még nem lehet tudni róla, hogy jó-e vagy rossz-e?

Az majd megváltik az élet viszontagságok tűzpróbájában. Ellenben mikor az *ötven éves szeretet* oda térdel az oltár számolyához és azt mondja az Úr szolgájának: Áldj meg engem, mert nekem már nincs sok keresni valóm e földön; Uramé, Istenemé vagyok már teljesen, a kit nem sokára látni és birni reménylek; áldj meg engem és adj halál nevemben az Istennek, hogy megörzött és megtisztított a salaktól, mely az élet poros utain rám ragadt, és megszentelt: mikor az az ötven éves szeretet így imadkozik az oltár számolyánál: akkor bizonyos, hogy az a szeretet kezdettől fogva jó arany volt, mely az életküzdelmek próbáját kitűnően állotta ki.

Továbbá az első menyegző boldogsága még kezdődő boldogság. Hajnal, mely pirkadó fényt hint az élet reggelére. De az ötven éves menyegző boldogsága már teljes boldogság; nap, mely arany sugarakat szór az élet alkonyára.

Ezek azok az erkölcsi indítók, melyek közrehatottak ahhoz, hogy az élet épen az ötven éves menyegzőt és csak is ezt nevezze el arany jubileumnak, arany ünnepnek.

De most már az a kérdés, hogyan jövünk rá a *másik* arany ünnepre, az arany misére? Ez már nem lesz nehéz.

Már az ó-szövetségben az a viszony, melyben a választott nép Istenhez állott a házasság szimbóluma alatt jut kifejezésre a prófétáknál és a többi szent írónál. Legremekebbül esetleg ezt a jelképet az énekek-énekének szerzője, a ki pompás, színgazdag nyelven, drámai jelenetekben bővelkedő költeményt írt arról a misztikus szeretetéről, mely a jegyest, a választott népet a vőlegény iránt és viszont a menyei vőlegényt jegyese iránt lánggra hevítette.

A választott népet a későbbi írók azonosítják a nagy szinagógával, mely alatt, ha oly tág jelentésben halljuk említeni — az egész zsidóságot és az ó-szövetségi intézmények egész összegét kell értenünk.

A nagy szinagóga synagoga magna, tehát más szóval annyit jelent mint: *zsidóság és zsidó-egyház*.

Ebben az értelemben a szinagógának folytatása és tökéletes ellentéte a kereszténység és a keresztény egyház. Folytatása és tökéletes ellentéte, a mint azt sz. Pál apostol a galatákhöz és zsidókhöz írt leveleiben gyönyörűen fejtegeti. És midőn sz. Pál a keresztény egyházzal, mint a szinagóga folytatásáról beszél, ugyanazokat az előjogokat követeli számára, melyekkel a szinagóga dicsekedett. Így a többi közt, ha a szinagóga az Isten *jegyese* volt, ha azt ez az előjog megillette, akkor kell, hogy ugyanez az előjog megillessen a keresztény egyházat is, kell hogy ez is jegyese legyen az Istennek, nevezetesen Krisztusnak, aki azt magának vére árán szerzte meg.

Az előjogi párhuzamnak ezen megállapítása után, az apostol nyomban áttér a szinagóga és az egyház között fenforgó ellentét feltüntetésére.

Ez az ellentét abban esücsosodik ki, hogy az egyház szent, örök és tökéletes; míg a szinagóga csak előképe volt a szentségnek, ideiglenes volt és épen azért tökéletlen. Ebből az ellentétből kifolyólag, az egyház hasonlíthatatlanul eke-sebb, gazdagabb és kedvesebb jegyese az Istennek, mint volt a szinagóga. A szeretet szövetségét, melyet Isten az ó-szövetségben egy néppel

kötött, Krisztus az egyház által tökéletesíti, kiterjeszti minden népre és mindörökre megpecsételi.

Ennek a gondolatnak az illusztrálásában és fejtegetésében az egyházi írók kifogyhatatlanok. Mindegyik egy-egy új eszmével toldja meg ezt az alapgondolatot. — Ha az egyház Krisztus jegyese, — mondják — akkor a keresztény lélek is az, mert hiszen mi más az egyház, mint a keresztény lelki élet közösségének külső nyilvánulása? Lelki társaság az a látható világban, melynek minden tagja Krisztussal jegyesi viszonyban van a kereszttség révén. Hangsúlyoznunk kell e szavakat: *jegyesi viszony*, a régi írók nagy súlyt fektetnek azokra. Mi ugyanis még nem vagyunk a Krisztusé, még csak el vagyunk vele jegyezve. Az összekötés és a nászünnepély arra az időre van halasztva, a mikor szerencsésen elérjük égi hazánk határait.

De ha nem vagyunk még végleg a Krisztusé, akkor hát kié vagyunk? Az egyházé. Krisztustól még elszakadhatunk, de az egyház kebeléből ki nem szakíthatjuk magunkat, bár mit is teszünk, mert a kereszttség jellegét le nem törölhetjük lelkünkrol.

Igy születik meg az az új gondolat, hogy a kereszttség lakodalom, és hogy a keresztény ember az egyházzal felbonthatatlan lelki élet közösségre, házasságra lép. Röviden a keresztény ember jegyese Krisztusnak, házastársa az egyháznak.

Bármily igaz ez a gondolat, azért az élet még sem reflektált reá, a minek igen egyszerű az oka. Az eszmék, melyek e képletes beszéd alatt rejlenek, nagyon elvontak, az élet pedig az elvont eszméket nem igen szereti. Nehéz a házasság fogalmát egy olyan viszonyra alkalmazni, melynek csak lelki vonatkozásai vannak. De ha akad az egyházban egy olyan viszony, mely az egész embert mindenestül, testestül-lelkestül az egyházzal köti: akkor erre a viszonyra az élet könnyebben rámondja, hogy az házasság.

És csakugyan van ilyen életviszony az egyházban. Az áldozópap életviszonya. Ő tőle az egyházi rend szentsége azt kívánja, hogy ne csak lelkét, hanem testét is, életét, vagyonát, mindent az egyház szolgálatába állítsa. Azért az a pillanat, melyben ő az egyházi rendet fölveszi, reá nézve ugyanazt jelenti, mit a jegyesre nézve a hitvesi hűség fogadás, a holtomiglan — holtodiglan. Ettől a pillanattól kezdve ő már egy szív az egyházzal, egy lélek, egy élet.

Mások sokféle életállapotba léphetnek, neki ebben az egyben kell megmaradnia változatlanul egész a sirig.

Igazán valóságos esküvő a papi felszentelés, melynek menyegzője, magasztos, szent nászvendégsége, az első szent mise.

Igen, de azt mondtuk előbb, hogy a menyegző arany ünnep; hát akkor az első szent mise is az. Csakhogy az élet, valamint az első menyegzőt nem tartja arany ünnepnek, úgy az első misét sem tartja annak, hanem csak az ötven éveset, még pedig analog okokból.

Arról a szeretetről, melylyel a fiatal pap az első miséldozat oltárához lép, még nem lehet tudni, vajjon jó arany-e az? Oh hánynak volt már mennyországa, öröme és boldogsága az első mise, a primícia, kiknek azután keserűség és átok — pokol lett a papi élet.

De ha az a pap ötven év múltán ősz hajjal, vállain a magas kor terhével, de hívő és reménylő szívvel, mint egy új Simeon az Úr sz. oltárához lép és azt mondja: Uram, ötven év előtt, midőn először ajánlottam fel neked az Isten Barányát, megilletődött és remegő szívvel jelentem meg szemeid előtt. Olyan voltam akkor, mint a vándor, ki valamely magas hegy ormáról indul el hosszú útjára. Nem tudja, nem látja, csak sejtí az erényeket, melyek a szikla ösvények alatt tátonganak. Mi lesz, ha lába megsi-

kamlik, mi lesz, ha feje megszédül, s ő elvesztvén az egyensúlyt beleütődik egy-egy kemény szirtbe, vagy alábukik valamely feneketlen mélységbe?! Így áltam én akkor oltároddal, a pálya szeretet lángoló vágyaival, de a bizonytalan jövő sejtelmei között. Most ime megtértem nagy körüljáról, s újra áldozati ajándékkal jelenek meg előtted, mert halám végtelen nagy irántad, ki hatalmas karoddal tartottál és támogattál, angyalaid által őriztetted, szomorúságaimban a vigasztalás poharával megkínáltál, fáradságaim közepette szíved hajlékában pihenő helyet adtál, a tévedések homályában malasztod fényugarával irányt mutattál. Megtekintetted szándékaim tisztaságát, kegyeidre méltattad hűségemet.

Tagadhatja-e valaki, hogy ha az az ötven éves papi szív ilyen érzésekkel jelenik meg a jubileumi oltár lépcsőjénél: akkor annak a szívnek szeretete jó arany volt, mely az életküzdelme próbáját kitűnően állotta ki?!

Azután a primiciáns áhitata csak kellem, mely elbűvölő hangokon száll az ég felé; de az ötven éves pap áhitata gyönyör, melynek tündöklő arany fényébe elragadtatással pillantanak be az égiek.

Igy lesz az ötven éves mise arany misévé. És ezzel elmondunk mindent, a mit az arany ünnepekről tudunk.

Legyen szabad még egy rövid megjegyzést tennünk. A mi mai aranyünnepeknél nem csak a középpontja, a szíve arany, hanem a kerete is. Mert valamint az arany a nemes fémek királya, úgy a püspöki méltóság az egyházi rend teljessége. A diakonátus fokán az ecclesia docens olyan mint a vas, mert meg kell szántania a szíveket az Isten ígéjének ekéjével; a presbyterátus fokán az ecclesia docens olyan, mint az ezüst, mert értékesítenie kell magát minden irányban a lelkek hasznára, olyan nagy általánosságban, mint a minő általánosságra terjed ki az ezüstnek, mint értékeszköznek a köre; a püspöki méltóság fokán az ecclesia docens olyan, mint az arany, mert betetőzi és megkoronázza az egyházi rend épületét.

Es minthogy a mi ünnepeinket a püspöki méltóság díszje övezi körül, helyesen mondtuk, hogy annak a kerete is arany.

S ha már annyira benn vagyunk az arany eszmekörében, vegyük ebből az eszmekörből a zárószavunkat is, melynek azzal az óhajjal adunk kifejezést:

Legyen kegyelmes főpásztorunk életének boldogsága még számtalan éven át valódi és jó

arany, a mint valódi és jó arany, szívének a szeretete!

Telefon.

U. I. Gyulafehérvár. Lap számai mind visszajöttek azon megjegyzéssel, hogy: *Ismeretlen*. Pedig még a nagyszabedényi katonai térparancsnokság bélyegzője is rajta van a címszalagon.

K. D. Szokolca. A fogyasztási egyletek alapszabályainak megerősítését, a törvényszékek különböző okokból — jobbra hiányos fogalmazás miatt — kifogásolni szokták. Ilyen nagyszabású egyletet alakított Benyács István Csacán, vagy amennyiben ezeket a nyitrai törvényszék erősítette meg, még célszerűbbnek tartanók, ha Sándorfi Ede urhoz fordulnának Pöbedinre, az alapszabályok másolatáért.

HIRDETÉSEK.

Részvényalaptőkéje 100,000 frt, 1000 darab részvényben.

Magy. posta-takarékpénztári 4001. sz. chequeszámla clearing-forgalomban.

A NYITRAI NÉPBANK

mint részvénytársaság

elfogad betéteket a legutányosabb feltételek mellett leszámítól váltókat, betéti könyvecskéket;

kölcsönöket ad ingatlanokra a legkisebb kamatláb és szabott ügyvédi díjak mellett amortizációra különböző tervekben;

előleget ad arany- és ezüstneműekre, sorsjegyek-, részvények- és másnemű értékpapírokra;

elad és vesz mindennemű értékpapírt napi árfolyamban;

felvilágosítással szolgál és mindennemű megbízást teljesít: bank-, pénz- és biztosítási ügyekről;

képviselet a „The Mutual“ amerikai kölcsönös életbiztosító társaságot.

Az igazgatóság.

Alapított 1869-ben. — Székháza: Városháztér 3. sz.

Hirdetmények

a „Nyitrai Szemle“

részére

jutányos áron felvételnek a kiadóhivatalban.

A földmivélsügyi m. kir. miniszterium felügyelete alatt álló

magy. kir. orsz. közp.

MINTAPINCE

kitűnő minőségű

asztali-, pecsenye-,

szamorodni- és

tokaji aszú-borai

jutányos áron

kaphatók

PÉCS EDE
fűszer és csemegekereskedésében
NYITRÁN, Vármegye-utca 1-ső szám.

Ugyanott

kapható

I. rendű

valódi

kassai sódar

frissen,

nyersen és főzve, kilónként

mindennap.

Szőlőtrágya-kompozíciót

és szőlők alá való mindennemű műtrágyákat elismert kitűnő minőségben ajánl

A „HUNGÁRIA“

műtrágya, kén-sav és vegyi-ipar részvénytársaság

BUDAPEST, Váci-körút 21.

Részletes utasításokat kívánatra ingyen és bérmentve küld az igazgatóság.